

Teologická fakulta, Trnavská univerzita v Trnave, Bratislava

2/2025

ročník XXIII

Teologický časopis

Fórum pre kresťanský dialóg

Teologický časopis

ročník XXIII, rok 2025, číslo 2

Recenzovaný časopis

Vychádza dvakrát ročne

© Teologická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2025

Vydavateľ:

Teologická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave

Kostolná 1, P. O. BOX 173

814 99 Bratislava

Dátum vydania:

December 2025

Edičná rada:

doc. Mgr. Marcela Andoková, PhD.

prof. Dr. theol. Gloria Braunsteiner, PhD.

doc. Martin Dojčár, PhD.

prof. S.S.L. Ing. Peter Dubovský SJ, ThD.

doc. ThDr. Sidonia Horňanová, PhD.

doc. Bohdan Hroboň, DPhil.

ThDr. Maria Kardis, PhD.

prof. ThLic. Miloš Lichner SJ, D.Th.

doc. ThDr. Albín Masarik, PhD.

Dr. Peter Juhás (*University of Münster*)

Dr. Brigit Weyel (*University of Tübingen*)

ThDr. Lilla Szenasi, PhD. (*Reformovaná teologická fakulta*)

Šéfredaktor:

Dr. Jozef Tiňo

Zodpovedná redaktorka:

PaedDr. Žofia Tkáčová

Grafická úprava:

Ivan Janák

IČO vydavateľa:

31 825 249

Registrácia MK SR:

EV5868/19

Teologický časopis

XXIII, 2025, 2

Peer-reviewed theological journal

Issued twice a year

© Faculty of Theology of the Trnava University, 2025

Published by:

Faculty of Theology of the Trnava University

Kostolná 1, P. O. BOX 173

814 99 Bratislava

Published: December 2025

Editorial Board:

doc. Mgr. Marcela Andoková, PhD.

(Philosophical Faculty, Comenius University)

prof. Dr. theol. Gloria Braunsteiner, PhD.

(Faculty of Theology of the Trnava University)

doc. Martin Dojčár, PhD.

(Faculty of Education, University of Trnava)

prof. S.S.L. Ing. Peter Dubovský SJ, ThD.

(Pontifical Biblical Institute, Rome)

doc. ThDr. Sidonia Horňanová, PhD.

(Evangelical Theological Faculty, Comenius University)

doc. Bohdan Hroboň, DPhil.

(Faculty of Theology of the Trnava University)

ThDr. Maria Kardis, PhD.

(Greek-Catholic Theological Faculty, Prešovská Univerzita)

prof. ThLic. Miloš Lichner SJ, D.Th.

(Faculty of Theology of the Trnava University)

doc. ThDr. Albín Masarik, PhD.

(Department of Theology and Religious Education, University of Matej Bel)

Dr. Peter Juhás *(University of Münster)*

Dr. Brigit Weyel *(University of Tübingen)*

ThDr. Lilla Szenasi, PhD. *(Reformed Theological Faculty)*

Editor-in-chief: Dr. Jozef Tiňo

Redactor: PaedDr. Žofia Tkáčová

Typography: Ivan Janák

Registered MK SR: EV5868/19

ISSN 1336-3395

Obsah

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

Viktor Wintner

Apologetika osudom v Iuvencovom epose *Evangeliorum libri quattuor* 7

Daniela Hrnčiarová

Hrotsvitha z Gandersheimu

Život a dielo prvej ženskej dramatičky v historickom kontexte 19

Miloš Masarik

Štúdia k novozmluvnej etike hospodárenia

v Evanjelii podľa Lukáša a Skutkoch apoštolov 35

Viktória Šoltésová

Ježišova inšpirácia a autorita výrokov o sebe 57

RECENZIE

Richard Nagypal

Shannon Thomas: *Healing from Hidden Abuse*.

MUST Publishing House 2016.

Pod názvom *Uzdravenie zo skrytej tyranie* v slovenskom preklade

Jany Jurčovej a Karolíny Englerovej vydal Inštitút teológie,

misie a sociálnej práce, n. o., v roku 2021. ISBN 978-80-89492-33-6 67

Richard Nagypal

Jeff Crippen a Rebecca Davis: *Unholy Charade*.

Unmasking the Domestic Abuser in the Church.

Pod názvom *Bezbožná šaráda. Odhalenie skrytého tyrana v cirkvi*

v slovenskom preklade Jany Jurčovej vydal Inštitút teológie,

misie a sociálnej práce, n. o., v roku 2023. ISBN 978-80-89492-39-8 70

Milan Urbančok SDB

Marc-Alain Ouaknin: *Le dieci parole*.

Il Decalogo riletto e commentato dai Maestri ebrei antichi e moderni.

Milano: Paoline Edizioni, 2020, ISBN 9788831552240 72

Contents

ARTICLES

Viktor Wintner

Apologetics by Fate in Iuvencus' Epic *Evangeliorum libri quattuor* 7

Daniela Hrnčiarová

Hrotsvit of Gandersheim

The Life and Work of the First Female Playwright in Historical Context . . 19

Miloš Masarik

A Study on New Testament Ethics of Stewardship

in the Gospel of Luke and the Acts of the Apostles 35

Viktória Šoltésová

Jesus' Inspiration and Authority in His Self-Statements 57

REVIEWS

Richard Nagypal

Shannon Thomas: *Healing from Hidden Abuse*.

MUST Publishing House 2016.

Pod názvom *Uzdravenie zo skrytej tyranie* v slovenskom preklade

Jany Jurčovej a Karolíny Englerovej vydal Inštitút teológie,

misie a sociálnej práce, n. o., v roku 2021. ISBN 978-80-89492-33-6 67

Richard Nagypal

Jeff Crippen a Rebecca Davis: *Unholy Charade*.

Unmasking the Domestic Abuser in the Church.

Pod názvom *Bezbožná šaráda. Odhalenie skrytého tyrana v cirkvi*

v slovenskom preklade Jany Jurčovej vydal Inštitút teológie,

misie a sociálnej práce, n. o., v roku 2023. ISBN 978-80-89492-39-8 70

Milan Urbančok SDB

Marc-Alain Ouaknin: *Le dieci parole*.

Il Decalogo riletto e commentato dai Maestri ebrei antichi e moderni.

Milano: Paoline Edizioni, 2020, ISBN 9788831552240 72

Ježišova inšpirácia a autorita výrokov o sebe

Viktória Šoltésová

Jesus's Inspiration and Authority in His Self-Statements

Abstract: The study focuses on the question of inspiration and authority in Jesus' statements about himself in the Synoptic Gospels and in the Gospel according to John. The starting point is an analysis of Jesus' prayer to the Father and the event of his baptism in the Jordan as key theological moments that shape his awareness of his mission and relationship with God. The author shows that it is precisely these experiences that are the source of Jesus' spiritual authority and inspiration for his wisdom and self-referential statements. Jesus' prayer is interpreted as a space of intense communication with the Father, from which springs the certainty of his identity and teaching, while baptism is understood as an initiatory event of public service, confirmed by the voice of God and the Holy Spirit. The study points to the internal unity between Jesus' spiritual experience and the authoritative character of his statements, which the Gospels capture as an expression of God's unique authority.

Keywords: Jesus, sayings, gospels, inspiration, authority

Ježiš sa na púšti postil a následne zápasil s diablom (Mt 4,1-11; Lk 4,1-13) a to pokušenie mu pomohlo ujasniť si svoje mesiášske poslanie. Rabíni mali mnoho očakávaní od príchodu Mesiáša, ich konkrétne predstavy vystúpenia zahŕňali aj postavenie sa na strechu posvätnéj budovy s príhovorom k ľudu. Taktiež očakávali, že sa zopakuje zázrak s nasýtením Izraela mannou na púšti, preto boli následne takí nadšení pri zázraku nasýtenia zástupov. Preto sa aj pokúsili urobiť ho kráľom, avšak na takéto situácie Ježiša pripravilo pokušenie na púšti. Bol si vedomý svojho poslania, ktorým nebolo naplnenie očakávaní vtedajších vodcov židovského národa. V reakcii na trojaké pokušenie Ježiš cituje Deuteronomium (8,3; 6,16; 6,13), čo nasvedčuje tomu, že tento text poznal a rozjímal nad ním.¹

1 STOTT, J. R. W.: *The Message of Matthew*. Leicester : InterVarsity Press, 2000. s. 83 – 84.

MODLITBA K OTCOVI A KRST

Najdôležitejší moment, kedy sa Ježiš modlí k Otcovi, je pred jeho zajatím v Getsemanskej záhrade (Mt 26,39.42.44). Vtedy sa opakovane trikrát modlí a prosí o silu prijať kalich utrpenia, o ktorom vedel, že prichádza. Duch Svätý v podobe holubice zostúpil na Ježiša počas krstu (Mt 3,16-17, Lk 3,21-22) a dal mu autoritu udeľovať Ducha iným, ako sa o tom hneď po krste zmieňuje Ján Krstiteľ (Mk 1,8). Vykonávanie krstu židov bolo čiastočne známe u Kumráncov,² no pre širokú verejnosť nečakané; pôvodne určené ako očistný obrad pohanom, Ján Krstiteľ však prišiel s jeho použitím u Židov a dal mu sakrálny charakter. Tento moment považuje Stott za významný aj pre Ježiša samotného, keďže Ján verejne upriamuje pozornosť na začiatok Ježišovej mesiášskej služby.³ Gábris v Ježišovom krste vidí nastúpenie do úradu, prijatie poslania, ktoré mal od Boha.⁴ Krst Ježiša mal aj pedagogickú stránku, keďže neskôr vyzýva svojich nasledovníkov ku krstu. Inšpiráciu Ježiš získaval aj počas modlitby a pôstu, napr. na púšti (Mt 4,1-2 a Lk 4,1-2).

JEŽIŠOVE VEREJNÉ PÔSOBENIE

Po krste a pokúšaní na púšti začína Ježiš svoju verejnú službu vo svojom bydlisku v Nazarete, kde nie je jeho vyhlásenie o sebe samom prijaté a pokúša sa ho zabiť. Odchádza k moru/jazeru, do tzv. Galiley pohanov (Mt 4,15) a otvárajú sa mu nové možnosti verejnej služby, prijíma učeníkov a káže nielen v synagógach, ale aj na verejných priestranstvách. V tom čase je už Ján Krstiteľ uväznený a následne aj popravený. Na základe analýzy jeho rečí môžeme konštatovať, že od začiatku verejného pôsobenia formuluje vlastné teologické nazeranie na Mojžišov zákon, ako to môžeme vidieť napríklad v rečiach na vrchu. Blahoslavenstvá (Mt 5,3-12) v rozsiahlejšej verzii Evanjelia podľa Matúša vynikajú svojou jednoduchosťou. Avšak ponúkajú odplatu za dobré konanie, sú diskutované v súvislosti s univerzálnou zvestou evanjelia, ako ju poznáme v Pavlovom učení o ospravedlnení.⁵ Požiadavky sa javia ako nedosiahnuteľné, takže sa jedná o výzvy ku posvätenému životu. Mojžišov zákon je rozvinutý na vyššiu úroveň, keďže žiada zvnútornené stotožnenie sa s príkazmi, čo nemôže

2 U Kumráncov išlo o rituál očistného kúpeľa.

3 STOTT, *The Message of Matthew*, 80.

4 GÁBRIS, K.: *Kristus (Mesiáš) – Ježiš. Výskum jedného života*. Bratislava : EBF UK, 1995. s. 93.

5 STOTT, J. R. W.: *The Message of the Sermon on the Mount*. Leicester : InterVarsity Press, 1985. s. 33 – 38.

žiaden hriešnik naplniť. Vzhľadom na svoju štruktúru, obsahujúcu prvok zasľúbenia, spracúvajú tému posvätenia s odplatou garantovanou Bohom.

Príchod Božieho kráľovstva počas Ježišovej parúzie (Lk 17,22-37, Mt 24,26-41) je univerzálny, prináša so sebou aj súd nad svetom. Eschatologický diskurz v Markovom evanjeliu predpovedá naplnenie zasľúbení a taktiež sa zmieňuje o naplnení proroctva o zborení chrámu (Mk 13,2). Jedná sa v prvom rade o upozornenie, aby boli poslucháči v čase parúzie pripravení a nenechali sa zmiast' falošnými prorokmi. Zemetrasenia vyjadrujú príchod s veľkou mocou a vojny reflektujú boj v posledných časoch proti hlavnému nepriateľovi diablu. Takéto znaky apokalypsy poznáme aj z predpovedí dňa Jahveho ako znaky súdu (napr. Jer 14,12 a 21,7). Napriek podobnosti s niektorými apokalyptickými predpoveďami Starého zákona ide o pôvodnú Ježišovu tvorbu, zameranú na zatiaľ nepredstaviteľnú budúcnosť, zahalenú rúskom tajomstva. Božia suverénna vláda nad stvorenstvom sa má takto prejavovať v tom, čo sa musí stať – ten deň však ešte nenastal. V konečnom dôsledku sa jedná o motív prinášajúci eschatologickú nádej v naplnení očakávaného zjednotenia Izraela a všetkých národov z jedného konca zeme na druhý pod vládu Syna človeka.⁶

Ježiš prináša originálne témy, a tak zjavuje ľuďom Boha, opiera sa o vykonávanie Božej vôle, od ktorého prijíma autoritu pre svoje účinkovanie. Centrom jeho vyučovania je spása človeka, takže aj keď neponúka ucelený teologický systém, je možné extrahovať z jeho reči meradlo na život v bázni pred Bohom. Jeho etické princípy je možné aktualizovať a kontextualizovať pre súčasného poslucháča.

JEŽIŠOVA MÚDROŠŤ AKO VÝSLEDOK INŠPIRÁCIE

Ježišova múdrosť pochádzala z jeho poznania Boha Otca, ako to vidíme v jeho nasledujúcom výroku, ktorým na seba Ježiš vzťahuje božské poznanie:

Mt 11, 25-30, v. 27

πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ὃς ἔαν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι

Všetko mi odovzdal môj Otec. Nikto nepozná Syna iba Otec a ani Otca nepozná nikto, iba Syn a ten, komu to chce Syn zjaviť.

⁶ BEASLEY-MURRAY, G. R.: *Jesus and the Kingdom of God*. Grand Rapids : Eerdmans, 1986. s. 331.

Ide o klasický text interpretovaný aj ako dôkaz identifikácie Ježiša s personifikovanou múdrosťou, známou zo starozákonnej kánonickej a nekánonickej literatúry. Ježiš je, podľa vlastného vyjadrenia, jediný, kto pozná Otca, a teda aj ten, ktorý Otca môže zjaviť ľuďom. V tejto súvislosti je to Ježiš, skrze ktorého Otec komunikuje so svetom.

Ďalšie dva texty, ktoré teologicky reflektujú porozumenie múdrosti v osobe Ježiša Krista, nám dokumentujú Pavlovu kristológiu zdôrazňujúcu nadčasovú Múdrošť. Tá je sústredená v Ježišovej osobe a kázaní.

1 Kor 1,24

αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλησιν, Χριστὸν θεοῦ δύναμιν καὶ θεοῦ σοφίαν·

...ale pre povolaných, tak Židov, ako aj Grékov, Krista, Božiu moc a Božiu múdrošť.

Kol 2,3

ἐν ᾧ εἰσιν πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ γνώσεως ἀπόκρυφοι.

Lebo v ňom sú ukryté všetky poklady múdrosti a poznania.

Apoštol Pavol odporuje gnostickej heréze zameranej na tajné poznanie. Jasne poukazuje na to, že v Kristovi sú poklady múdrosti a známosti. Poznaním jeho osoby sa stáva človek jeho nasledovníkom, nie poznaním tajného učenia. V Ježišovej osobe je na druhej strane koncentrovaná nadčasová múdrošť, ako môžeme porozumieť z Ježišových vyjadrení o sebe: je si toho plne vedomý a nebojí sa to formulovať. Toto jeho sebavedomie ho vedie ku sebaistým reakciám na otázky poslucháčov, kedy dokonca svedčí sám o sebe, respektíve predpovedá nastávajúce udalosti. Ježišova múdrošť bola často najjasnejšie prezentovaná v jeho odpovediach na otázky poslucháčov. Priblížime si preto niekoľko textov, ktoré na to poukazujú.

Mt 12,11

ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἔξει πρόβατον ἐν καὶ ἔὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσῃ αὐτὸ καὶ ἔγερῃ;

On im povedal: „Nájde sa medzi vami človek, ktorý má jedínú ovcu a tá by mu v sobotu spadla do jamy a on by ju nechtyl a nevyťahol!“

Ježiš dostal v synagóge otázku, či je možné v sobotu uzdravovať, a to v snahe obžalovať ho. Je to otázka, na ktorú odpovedá príkladom z každodenného života. Práve uvedením príkladu záchranu zvierata (napriek predpisom zákon-

nikov), vykresľuje Ježiš paradox odsudzovania za milosrdenstvo, ktoré je podstatou Božích príkazov a ustanovenia sviatku soboty samotnej.

Mt 12,25

εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς· πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρημοῦται καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται·

On poznal ich myšlienky a povedal im: „Každé vnútorne rozdelené kráľovstvo spustne a nijaké mesto alebo dom vnútorne rozdelený neobstojí.“

Ježiš vedel, o čom premýšľajú a adekvátne reagoval. Podobnosť o rozdelenom kráľovstve vychádza taktiež z bežných historických súvislostí a odpozorovaného života. Na tomto príklade obhajuje legitímnosť svojho konania, keď vyháňa démonov a označuje aj akou mocou to robí.

Mt 13,54

καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ· ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν· πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις;

Prišiel do svojej domoviny a tam učil v synagóge, takže ľudia veľmi žasli a hovorili: „Odkiaľ má takúto múdrosť a mocné činy?“

Vzhľadom na jeho pôvod sa jeho poslucháči z oblasti, kde vyrastal, pýtali, odkiaľ má múdrosť. Paralelu máme v Mk 6,2:

καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ, καὶ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσαντο λέγοντες· πόθεν τούτῳ ταῦτα, καὶ τίς ἡ σοφία ἢ δοθεῖσα τούτῳ, καὶ αἱ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γινόμεναι;

Keď nadišla sobota, začal učiť v synagóge. Počúvalo ho množstvo ľudí, ktorí sa s úžasom pýtali: „Odkiaľ to ten človek má? Aká je to múdrosť, ktorej sa mu dostalo? Aké mocné činy sa dejú jeho rukami!“

V nasledujúcej reakcii sa pohoršujú, keďže ho z hľadiska jeho pôvodu nepovažujú za toho, kto má mať moc konať divy a rozprávať tak múdro:

Jn 7,15

ἐθαύμαζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες· πῶς οὗτος γράμματα οἶδεν μὴ μεμαθηκώς;

Židia sa čudovali a hovorili: „Ako to, že tento pozná Písma, hoci sa neučil?“

Ježiš nielen, že nebol zákonník, ale jeho výchova v Zákone bola skôr domáca a synagogálna, ako to bolo v tej dobe v Galilei zvykom. Nepatril do prominentnej rodiny, a aj keď sa pravdepodobne pravidelne zúčastňoval s rodičmi sviatkov v Jeruzaleme, nepatril do židovskej skupiny určujúcej výklad Zákona (ako napr. farizeji). Takže poslucháčov prekvapuje jeho hlboká a presvedčujúca znalosť Písma.

Podobne je nútený vysvetľovať veľkňazom a starším ľudu pôvod svojej preukázateľnej moci nad prírodnými zákonmi, keď vyučuje v chráme po slávnostnom vstupe do Jeruzalema.

Mt 21,24

ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἓνα, ὃν εἰναι εἴπητέ μοι κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ·

Ježiš im odpovedal: „Aj ja sa vás opýtam na jednu vec. Ak mi na to odpoviete, aj ja vám poviem, akou mocou to robím.“

Ježiš im neodpovedá priamo, ale tak ako už viackrát predtým, keď odpovedal na otázky farizejov a zákonníkov. Reaguje otázkou na pôvod Jánovho krstu (Lk 20,1-8). Aj na iné provokatívne otázky odpovedá múdro, ako to môžeme vidieť pri téme platenia daní.

Mt 22,21

λέγουσιν αὐτῷ· Καίσαρος· τότε λέγει αὐτοῖς· ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ.

„Cisárovo,“ odpovedali mu. Nato im povedal: „Odovzdajte teda cisárovi, čo je cisárovo, a Bohu, čo je Božie!“

Otázka farizejov na daň cisárovi patrila do okruhu otázok, zameraných na hľadanie možnosti odsúdiť Ježiša za reči, ktoré by vyzývali ku neposlušnosti voči Rimanom a potencionálne by búrili ľud (Lk 20,25). V nasledujúcom texte čítame, že ich Ježiš premohol v diskusiách, a to napriek ich vzdelanosti a premyslenej snahe získať odpovede, ktoré by ho mohli právne zdiskreditovať.

Mt 22,46

καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

A nikto mu nevedel odpovedať ani slovo. Od toho dňa sa ho už nikto viac neodvážil vypytať.

Z evanjelií poznáme mnoho diskusií s farizejmi, tu je však zaznamenané, že sa ho už neodvážili nič opýtať. Zvolil si situáciu, keď sa farizeji zišli, kedy sa ich otvorene pýta na ich vysvetlenie, či syn je Kristus. Ich odpoveď bola jednoduchá, tak boli naučení farizejmi, že to bude syn Dávidov. Citujúc Žalm 110,1 ukazuje Ježiš, že Dávid v Duchu nazval Krista Pánom. Lebo všetko, čo sa hovorí o Kristovej ľudskosti a ponížení, musí byť vykladané a chápané v súlade s pravdou o jeho božskej prirodzenosti a vládnutí. Musíme sa držať toho, že je Davidovým Pánom, a tým vysvetliť, že je Davidovým synom.

Niektoré Ježišove odpovede na otázky farizejov majú múdroslovné prvky, väčšinou ide o obranu a vysvetlenie podstaty Zákona, ktorý farizeji a zákonníci síce vykladali, ale v mnohých ohľadoch mu, podľa Ježiša, správne neporozumeli. Súhlasili s Ježišom iba vo výnimočných prípadoch, ak mu položil otázku niekto iný, s kým oni sami nesúhlasili, ako to vidíme na príklade otázky od sadukajov.

Lk 20,39

ἀποκριθέντες δὲ τινες τῶν γραμματέων εἶπαν· διδάσκαλε, καλῶς εἶπας.

Tu niektorí zákonníci povedali: „Učiteľ, dobre si povedal.“

Sadukaji sa Ježiša pýtajú provokatívnu otázku ohľadne vzkriesenia, v ktorú neveria. Spor o vzkriesenie Ježiš rieši jednoducho poukazujúc na odlišnú eschatologickú perspektívu jestvovania človeka. O reakcii poslucháčov je zaznamenané: „A už sa ho viac neodvážili na nič vypytať.“ Zákonníci, ktorí veria vo vzkriesenie, sú potešení jeho jasnou múdrou odpoveďou (paral. Mk 12,32). Zdôrazňujú súlad Ježišovho vyučovania s náukou Tóry.

Ježiš predpovedá niektoré udalosti v blízkej budúcnosti nielen eschatologického charakteru, v čom sa taktiež prejavuje jeho božská múdrosť, poznanie presahujúce prirodzené možnosti človeka. Patria sem i prorocké vyjadrenia, ktoré sú predpoveďami konkrétnych udalostí každodenného života, na ktorých sa prostredníctvom Ježišovej múdrosti mohla ukázať Božia sláva.

Jn 11,4

ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστιν πρὸς θάνατον ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ δι' αὐτῆς.

Keď to Ježiš počul, povedal: „Táto choroba nie je na smrť, ale na Božiu slávu, aby ňou bol oslávený Boží Syn.“

Tento zázrak je najvýraznejším zamením v tomto evanjeliu (medzi šesť predchádzajúcich patrilo premenenie vody na víno, nasýtenie zástupov, krá-

čanie po vode a tri uzdravenia chorých) poukazujúcim na Kristovo božstvo, má posilniť vieru učeníkov a vedie Ježiša priamo na kríž (Jn 12,23).⁷ Ježišovo prorocké vyjadrenie o vzkriesení Lazara ukazuje na jeho mesiášstvo. Rovnako ako iné zázraky mali byť na Božiu slávu a zjavenie sa Božieho Syna. Zároveň tento príbeh poukazuje aj na vzkriesenie človeka z duchovnej smrti do večného života. Na rozdiel od Lazara, ktorého telesná smrť bola vzkriesením iba dočasne oddialená.⁸ V tejto súvislosti nám rezonuje Ježišov rozhovor s Martou pred vzkriesením jej brata, kde o sebe hovorí: „Ja som vzkriesenie a život. Kto verí vo mňa, aj keď zomrie, bude žiť“ (Jn 11,25).

INŠPIRÁCIA A MESIÁŠSKE POSLANIE

Dostávame sa tak k Ježišovej identite, ktorú môžeme chápať na viacerých úrovniach. Počas svojho verejného pôsobenia vystupoval ako učiteľ, zvestovateľ prichádzajúceho Božieho kráľovstva. Objasňoval jeho význam a spôsob jeho prijatia. Používal na to rôzne literárne prvky, veľmi často to boli podobenstvá a príbehy z každodenného života. Ježišove reči a skutky sú silne koncentrované v Matúšovom a Lukášovom evanjeliu, mnohé z jeho rečí sú múdroslovím. Kristológia vyplývajúca z obrazov, ktoré nám ponúkajú kánonické evanjeliá, nám ukazuje Ježiša ako Mesiáša, ktorý po svojom vzkriesení poveruje učeníkov šírením zvesti o Božom kráľovstve. Nepopierateľne do tohto obrazu zapadá Ježišov vzťah ku nadčasovej múdrosti, dôkazy v prospech zdôraznenia tejto roly sú však nejednoznačné. V Matúšovom evanjeliu sú Ježišove reči v tomto štýle, ale nie v zmysle seba identifikácie. O sebe a svojej úlohe hovorí Ježiš do 16. kapitoly Matúšovho evanjelia v súvislosti s Božím kráľovstvom, v poslednej reči hovorí už o zničení chrámu, príchode Syna človeka a poslednom súde.⁹ V iných textoch je zdôraznené mesiášske poslanie – Syn Dávida, sluha Jahveho (Iz 40-55) – implicitne v Mk 10,45 (Mt 20,28) a explicitne (Mt 8,17 a 12,17-21; Lk 22,37).¹⁰ Predpoveď príchodu Božieho kráľovstva a zaslúbenie večného života (Jn 5,24) vyjadruje jeho autoritu vykonávať súd, ktoré bolo jedným z troch znamení mesiášstva. Lukáš zdôrazňuje význam Ježišovho poslanca aj v knihe Skutkov, jednotne je v oboch častiach spisu zdôraznená Ježišova zástupná

7 MacARTHUR, J.: *Evangelium podle Jana. Komentář verš po verši*. Kroměříž : Didasko, 2012. s. 62.

8 MARSHALL, I. H.: *New Testament Theology. Many Witnesses, One Gospel*. Downers Grove : InterVarsity Press, 2004. s. 504.

9 MRÁZEK, J. *Kázání na hoře*, s. 9.

10 MARSHALL, I. H. *New Testament Theology. Many Witnesses, One Gospel*, s. 189. REISER, M. Eschatology in the proclamation of Jesus. In LABAHN, M. a SCHMIDT, A. [eds.] *Jesus, Mark and Q*. Bath: Sheffield.

smrť na kríži. Výzva k pokániu a učeníctvu presahuje tradičnú učiteľskú úlohu. „Ježiš aktualizuje príkazy Zákona a dopĺňa ich učením, ktoré prezentuje Boží zámer s jeho ľudom.“¹¹ Dôležitejšia ako znalosť Písiem bola pre Ježiša praktická aplikácia Božích princípov v každodennom živote človeka.¹² Reakciou na výzvu evanjelia je nasledovanie Ježiša v ortodoxii aj ortopraxii. Vzkriesenie Ježiša a nanebovstúpenie natoľko posunulo kristológiu zaznamenanú v knihe Skutkov, že môžeme jednoznačne vidieť nielen význam mesiášskeho poslania, ktoré Ježiš naplnil smrťou na kríži. Nanebovstúpenie a posadenie sa po pravici Boha Otca v nebesiach (Sk 7,55-56) súvisí s modlitbou a uctievaním, ktoré sú mu adresované (Sk 7,59 a 5,31). On sám tiež prijímal inšpiráciu v modlitbe, verejne pôsobil a naplnil svoje poslanie, preukázal nadčasovú múdrosť vo svojom konaní aj v zaznamenaných rečiach.

doc. PaedDr. Viktória Šoltéssová, PhD.
Pedagogická Fakulta
Univerzita Mateja Bela
Ružová 13
974 11 Banská Bystrica

---

11 PERES, I. *Aspekty výchovy a vzdelávania v antike a v spisoch Nového zákona*, s. 42 – 43.

12 SPANGLER, A. a TVERBERG L. *Sitting at the Feet of Rabbi Jesus: How the Jewishness of Jesus Can Transform Your Faith*, s. 33.

POKYNY PRE PRISPIEVATELOV

Rukopisy sa prijímajú iba v elektronickej forme a v jednej tlačenej kópii (vo formáte MS Word). Rozsah štúdie je 10 – 20 normostrán (normostrana = 1 800 znakov). Každá štúdia musí obsahovať anglické resumé, kľúčové slová v slovenčine a v angličtine a názov v oboch jazykoch. K textu má byť pripojený zoznam použitej literatúry a kontaktná adresa autora (jeho pracoviska s elektronickým kontaktom e-mail).

Rozsah recenzie, článku (napr. správa z konferencie): 3 – 5 strán.

Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok príspevku a vykonať potrebné stylistické a jazykové úpravy.

Neobjednané rukopisy sa nevracajú.

Viac informácií nájdete na www.tftu.sk

Adresa redakcie:

Teologická fakulta Trnavskej univerzity
Kostolná 1, P. O. Box 173
814 99 Bratislava
tel.: +421 2 544 33 237
fax: +421 2 544 30 244
e-mail: teologicky.casopis@tftu.sk
www.tftu.sk

Teologický časopis si môžete objednať na adrese:

Dobrá kniha
P. O. Box 26
Štefánikova 44, 917 01 Trnava
tel.: 033/59 34 221
e-mail: dobrakniha@dobrakniha.sk
www.dobrakniha.sk